

Begrotingsvoorstel 2024

Raad voor de rechtspraak

Begrotingsvoorstel 2024

19 september 2023

Inhoudsopgave

1.	Samenvatting	4
2.	Inleiding	5
3.	Beleidsmatige ontwikkelingen	6
3.1.	Beleidsdoelen van de Rechtspraak	6
3.2.	Aanvullende middelen uit het prijsakkoord voor 2024	10
4.	Productiegerelateerde bijdrage	11
4.1.	Wijze van berekening	11
4.2.	Budgettaire consequenties productiegerelateerde bijdrage	15
5.	Bijdrage voor gerechtskosten	16
6.	Bijdrage voor overige kosten	16
6.1.	Vaste kosten	17
6.2.	Megazaken in het strafrecht	17
6.3.	College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb)	17
6.4.	Bijzondere kamers	18
7.	Taken niet-Brf 2005	19
8.	Aanvraag leenfaciliteit	20
9.	Ontwikkeling eigen vermogen	20
10.	Doorlooptijden	21

1. Samenvatting

Beleidsmatige ontwikkelingen

Dit begrotingsvoorstel beschrijft de beleidsdoelen die de Rechtspraak heeft geformuleerd op basis van de prijsbesprekingen voor de periode 2023–2025 tussen de Raad voor de rechtspraak en de Minister voor Rechtsbescherming. Daarnaast vloeit het beleid voort uit de missie, visie en agenda van de Rechtspraak¹ en uit de Uitvoeringsagenda 2023–2025. De uitvoeringsagenda geeft richting en vorm aan de besturing van de Rechtspraak en helpt strategische doelen te bereiken. Dat uit zich o.a. in het terugdringen van het tekort aan rechters dat mede door vergrijzing is ontstaan. De werving van voorgaande jaren wordt doorgezet wat betekent dat er in 2024 weer meer rechters zijn dan in 2023. Als antwoord op de toeslagenaffaire heeft de Rechtspraak twee reflectietrajecten doorlopen. De aanbevelingen worden in 2024 toegepast in de praktijk.

Capaciteitsbehoefte

De in dit begrotingsvoorstel opgenomen capaciteitsbehoefte in strafzaken, bestuurszaken en civiele zaken is gebaseerd op de door het Ministerie van JenV opgestelde meerjarenprognose van de capaciteitsbehoefte in de justitiële ketens op basis van het Prognosemodel Justitiële Ketens (PMJ) en de Meerjaren Productie Prognose (MPP). De capaciteitsbehoefte verwijst naar het aantal geraamde zaken.

Volgens de laatste PMJ-prognoses en MPP zal de totale capaciteitsbehoefte in aantal zaken bij de Rechtspraak in 2024 en 2025 iets stijgen ten opzichte van het jaar ervoor, dit komt mede door de extra verwachte zaken door de verlaging van het griffierecht. Na 2025 blijft de capaciteitsbehoefte redelijk stabiel.

Mutaties

Tabel 1 Begrotingsvoorstel Rechtspraak 2024
x € 1.000

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdrage JenV-begroting 2023	1.250.944	1.257.300	1.281.715	1.281.341	1.279.551	1.278.031
<i>mutaties:</i>						
Productiegerelateerde bijdrage	38.467	59.190	78.647	67.861	29.430	31.876
Vaste kosten	26.290	37.429	38.784	36.755	36.613	36.656
Gerechtskosten	– 401	– 289	– 29	41	77	83
Megazaken straf	5.813	5.793	5.653	5.611	5.587	5.587
CBb	575	2.325	2.825	2.575	2.575	575
Bijzondere kamers	1.632	1.745	1.762	1.762	1.762	1.662
Niet-Bfr 2005	469	582	586	586	586	586
Totaal gevraagde bijdrage JenV	1.323.789	1.364.075	1.409.943	1.396.532	1.356.181	1.355.056
Mutatie t.o.v. JenV-begroting 2023	72.845	106.775	128.228	115.191	76.630	77.025
Netherlands Commercial court	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	900

¹ Missie, visie en agenda van de Rechtspraak | Rechtspraak

2. Inleiding

In deze meerjarenbegroting geeft de Rechtspraak aan welke activiteiten zij in de jaren 2023–2028 wil verrichten en welke middelen daarvoor nodig zijn. De Rechtspraak wordt voor een belangrijk deel output gefinancierd. Sinds 2020 is het percentage van die productiegerelateerde bijdrage wel teruggebracht van ongeveer 90% naar 60%

In de begroting van het Ministerie van JenV voor 2024 (september 2023) zal de Minister voor Rechtsbescherming meedelen welke middelen hij van plan is bij de begrotingswet beschikbaar te stellen aan de Rechtspraak. Indien dit bedrag afwijkt van het bedrag in dit begrotingsvoorstel, geeft de Minister gemotiveerd aan waarom dit het geval is. Vervolgens geeft de Rechtspraak in het jaarplan 2024 aan welke activiteiten worden ondernomen met de middelen die de Minister voor Rechtsbescherming op basis van de begrotingswet feitelijk ter beschikking stelt. In dit begrotingsvoorstel 2024 worden ook wijzigingsvoorstellen opgenomen voor het lopende uitvoeringsjaar 2023.

Leeswijzer

Dit begrotingsvoorstel is als volgt opgebouwd: In hoofdstuk 3 worden de beleidsmatige ontwikkelingen weergegeven. De financiële bijdrage van het Ministerie van JenV aan de Raad voor de rechtspraak bestaat uit vier onderdelen:

1. Productiegerelateerde bijdrage
2. Bijdrage voor gerechtskosten
3. Bijdrage voor overige kosten
4. Bijdrage voor activiteiten die niet voortvloeien uit de Wet RO en het Besluit financiering rechtspraak 2005

In de hoofdstukken 4, 5, 6 en 7 worden voor elk van deze onderdelen voorstellen gedaan. Hoofdstuk 8 heeft betrekking op de aanvraag voor de leenfaciliteit. Hoofdstuk 9 geeft de ontwikkeling van het eigen vermogen weer. Tot slot gaat hoofdstuk 10 over de doorlooptijden.

3. Beleidsmatige ontwikkelingen

Dit begrotingsvoorstel beschrijft de beleidsdoelen die de Rechtspraak heeft geformuleerd op basis van de prijsbesprekingen voor de periode 2023–2025 tussen de Raad voor de rechtspraak en de Minister voor Rechtsbescherming. Daarnaast vloeit het beleid voort uit de missie, visie en agenda van de Rechtspraak² en uit de Uitvoeringsagenda 2023–2025. De uitvoeringsagenda geeft richting en vorm aan de besturing van de Rechtspraak en helpt strategische doelen te bereiken.

3.1. Beleidsdoelen van de Rechtspraak

De Raad, de gerechten en de landelijke diensten werken in 2024 gezamenlijk aan de belangrijkste beleidsdoelen aan de hand van de Uitvoeringsagenda 2023–2025. Thema's die daarin een rol spelen zijn:

1. Toegankelijke en digitale rechtspraak
2. Tijdige en voorspelbare rechtspraak
3. Kwaliteit van ons primaire proces
4. Onze mensen: vinden, binden, boeien & iedereen voelt zich welkom en gewaardeerd (inclusiviteit)

Toegankelijke en digitale rechtspraak

Onder de noemer van toegankelijke en digitale rechtspraak werkt de Rechtspraak aan digitale toegankelijkheid, begrijpelijke en mensgerichte communicatie en het beter benutten van de beschikbare data om de toegankelijkheid en transparantie te vergroten. Hieronder valt ook het meer en verantwoord publiceren van rechterlijke uitspraken en het vergroten van de toegankelijkheid en kwaliteit van de openbare registers van de Rechtspraak.

De komende jaren wil de Rechtspraak eenvoudige digitale toegang tot Rechtspraak in alle rechtsgebieden realiseren voor rechtszoekenden en hun (juridische) vertegenwoordigers. Deze digitale transformatie is ambitieus en vraagt een forse inspanning van zowel de gerechten als de landelijke diensten. In 2024 breiden we de digitale toegankelijkheid uit meer zaakstromen in het Civiele- en bestuursrecht. De digitale toegankelijkheid heeft daarnaast een Europese component. Wet- en regelgeving uit de Europese Unie verplicht de gerechten digitaal te kunnen gaan communiceren met burgers en rechtspersonen uit andere EU-lidstaten betreffende verschillende civielrechtelijke en strafrechtelijke rechtsinstrumenten.

Tijdens de verbouwing blijft de winkel open. Continuïteit van het primaire proces is prioriteit nummer één en omdat in de toekomst te waarborgen én om de huidige primaire processystemen geschikt te maken voor digitaal werken bouwt de Rechtspraak ook in 2024 verder aan de vernieuwing van primaire processystemen.

Een van die primaire processystemen die vervangen (moeten) worden is GPS, het primaire processysteem van het strafrecht. Van belang is om op te merken dat de modernisering van het Wetboek van Strafvordering voor een aanzienlijke aanpassing in de informatievoorziening van de strafrechten waar de Rechtspraak in de bouw van dit nieuwe processysteem (BAS) rekening mee houdt.

² Missie, visie en agenda van de Rechtspraak | Rechtspraak

Tot slot neemt door de toegenomen digitalisering de afhankelijkheid van deze middelen toe. Om de continuïteit nu en in de toekomst te waarborgen wordt er verder geïnvesteerd in beveiliging en privacy.

Tijdige en voorspelbare rechtspraak

Uit onderzoek is gebleken dat het voor rechtzoekenden belangrijk is dat zij weten wanneer wat van de Rechtspraak te kunnen verwachten. Daarom wordt er binnen de Rechtspraak met prioriteit gewerkt aan tijdige en voorspelbare rechtspraak. Om dit in 2024 nader te concretiseren zijn er binnen alle rechtsgebieden nieuwe doorlooptijdstandaarden geformuleerd. Om bij te dragen aan de realisatie hiervan wordt in 2024 door alle gerechten aan het volgende (verder) gewerkt:

- Inzet van nieuwe sturingsdashboards
- Er wordt (verder) gewerkt aan het wegwerken van oude voorraden middels de landelijke inloopkamers
- Aan het verbeteren van het rooster- en planproces
- Aan het verbeteren van de communicatie richting de rechtzoekenden

In april 2023 is besloten om het programma tijdige rechtspraak te verlengen tot eind 2025. Op deze manier wordt er meer ruimte gegeven aan gerechten om stappen te blijven zetten. Ook geeft een verlenging ruimte om toe te werken naar een meer structurele borging van tijdige en voorspelbare rechtspraak binnen de gerechten, zodat gerechten ook na afloop van het programma hierin zelfstandig stappen blijven zetten.

Kwaliteit van ons primaire proces

Aanbevelingen visitatiecommissie m.b.t. professionele standaarden

In 2022 is de vijfde visitatie in de Rechtspraak van start gegaan. De visitatie is een onderzoek naar de stand van zaken van de kwaliteitszorg in de rechterlijke organisatie. De visitatie dient als verantwoording van de Rechtspraak aan de maatschappij en bevordert de kwaliteitsverbetering in de gerechten. De visitatie wordt uitgevoerd door een visitatiecommissie en vindt eens per 4 jaar plaats. Alle 17 gerechten en de Raad voor de rechtspraak worden gevisiteerd.

Deze keer richt het visitatieonderzoek zich op de professionele standaarden, de kwaliteitsnormen van en voor de rechters waarmee ze duidelijk maken welke kwaliteitseisen zij stellen aan hun werk. Het doel van de visitatie over professionele standaarden is een onderzoek en rapport dat bijdraagt aan de verdere ontwikkeling van (het werken met) professionele standaarden.

De visitatiecommissie is gestart op 1 juni 2022 en zal in september 2023, na het opstellen van dit begrotingsvoorstel zijn rapport presenteren.

Het inzicht dat de aanbevelingen uit de visitatie en de reflectie daarop oplevert vormt de basis om in 2023 en 2024 doelgericht verder te werken aan de ontwikkeling en verbetering van professionele standaarden als onderdeel van ons «kwaliteitszorgsysteem».

Innovatie en maatschappelijk effectieve rechtspraak

Innovatie is een middel om de Rechtspraak te verbeteren en (steeds) aan te passen aan de veranderende behoeften van de samenleving of van de organisatie zelf ten behoeve van de samenleving. Door middel van innovatieve projecten wil de Rechtspraak zo goed mogelijk aansluiten bij de behoeften van rechtzoekenden, door verder te kijken dan enkel het

juridische probleem. De Rechtspraak draagt daar in 2024 weer aan bij door »met innovatieve projecten de toegang tot de rechter zo laagdrempelig mogelijk te houden en tot een échte oplossing van het probleem te komen. In het kader van «maatschappelijk effectieve rechtspraak» zijn verschillende projecten en pilots gestart, dit loopt door in 2024. Enkele projecten worden dan afgerond met een evaluatie en/of worden geïmplementeerd. Die projecten zijn grofweg onder te verdelen in vier stromingen, de eenvoudige civiele procedure, schuldenaanpak, complexe echtscheidingen en wijkrechtspraak. Daarnaast zijn er ook nog innovatieve projecten die niet onder één van deze stromingen vallen.

Meer concreet worden er voorbereidingen getroffen om in 2024 van start te kunnen gaan met de Nabijheidsrechter. Verder wordt in 2024 ook gewerkt aan de Rechtspraakbrede inzet van schuldenfunctionaris en het bieden van een goedkoper en effectiever alternatief in zaken waarbij burgers betalingsachterstanden hebben bij hun zorgverzekeraar.

Invoering nieuw Wetboek van Strafvordering

De Rechtspraak vormt als organisatie een schakel binnen de strafrechtketen en is volop betrokken bij de totstandkoming van het nieuwe Wetboek van Strafvordering.

De implementatie wordt een grote opgave die de nodige (personele en financiële) druk zal leggen op de Rechtspraak. De Innovatiewet Strafvordering is in 2022 in werking getreden en maakt het mogelijk om vooruitlopend op de inwerkingtreding van het nieuwe wetboek te experimenteren met een aantal bepalingen. Er wordt momenteel geëxperimenteerd op het gebied van audiovisuele verslaglegging, mediation, prejudiciële vragen, gegevens na inbeslagneming en bevoegdheden van de hulpofficier van justitie. Deze pilots zijn nodig om de conceptbepalingen te beproeven en om te bekijken welke gevolgen de voorgestelde wijzigingen hebben op de organisatie in de strafrechtketen in zijn algemeenheid en de Rechtspraak, als laatste in de keten, in het bijzonder.

De uitvoering van de pilots vraagt ook in 2024 de nodige techniek, samenwerking, bemensing en budget. Ook zullen de pilots worden geëvalueerd wat ook de nodige voorbereidingen kost.

Reflectietrajecten naar aanleiding van de kinderopvangtoeslagaffaire

De Rechtspraak leert van de toeslagenaffaire. Rechters hebben gereflecteerd op de vraag wat hun rol is geweest in de toeslagenaffaire en hoe zij effectieve rechtsbescherming kunnen bieden. In het rapport «Recht vinden bij de rechtbank», waarin de bestuursrechters reflecteren op de toeslagenaffaire, zijn diverse aanbevelingen opgesomd. De implementatie van die aanbevelingen in 2024 en verder beoogt de kwaliteit van de bestuursrechtspraak verder te verbeteren.

De ambitie van de Rechtspraak is onder andere om in alle rechtsgebieden periodiek bezinningsprocessen te blijven uitvoeren. Ook geeft de Rechtspraak de wetgever, bewust van de grenzen die de scheiding der machten dicteert, feedback op de werking van wet- en regelgeving onder andere via het jaarverslag, alsmede via de reguliere wetgevingsadvisering waarbij ook oog is voor rechtsbescherming.

Opvolging reflectietraject familie- en jeugdrechters

Op 2 februari 2023 heeft de reflectiecommissie familie- en jeugdrechters van de rechtbanken en gerechtshoven het rapport «Recht doen aan kinderen en ouders» opgeleverd.

In dit rapport zijn op basis van de bevindingen uit het reflectietraject conclusies getrokken en antwoord gegeven op de vraag of, en zo ja hoe de familie- en jeugdrechters in jeugdbeschermingszaken en gezag- en omgangszaken rechtsbescherming bieden aan kinderen en hun ouders.

De reflectiecommissie heeft op basis van de informatie en de ervaringen die in het traject zijn opgehaald en de conclusies die daaruit zijn getrokken gezien dat bij de behandeling van de genoemde zaken beslist nog het nodige kan en moet worden verbeterd. Hiertoe zijn meerdere aanbevelingen gedaan die een bijdrage kunnen leveren aan het verbeteren van het werk van de familie- en jeugdrechters zodat zij recht kunnen blijven doen aan ouders en kinderen.

In 2024 worden de aanbevelingen uitgevoerd.

Onze mensen: vinden, binden, boeien & iedereen voelt zich welkom en gewaardeerd (inclusiviteit)

Verhogen van werkplezier en versterken leidinggevenden

Om goed en tijdig te kunnen blijven rechtspreken en waar mogelijk werkdruk te verminderen, wordt de personele capaciteit uitgebreid, onder andere met een continuering van de opschaling van de opleidingscapaciteit naar 130 rechters en/of raadsheren in opleiding per jaar en het aantrekken van extra gerechtsjuristen en ondersteunend personeel. In 2024 en daarna werkt de Rechtspraak aan het verhogen van het werkplezier en de vitaliteit van haar medewerkers. Daarnaast vindt naar aanleiding van de nieuwe cao Rechterlijke Macht een verkenning plaats naar oplossingen voor de hoge ervaren werkdruk. Dit gebeurt door een onafhankelijke verkenner en in samenwerking met de NVvR, het OM en het Ministerie van JenV. In januari 2024 verwacht hij met concrete aanbevelingen te komen.

Voorts wordt er een analyse gemaakt van de ontwikkelingen die op de Rechtspraak afkomen alsmede de gewenste organisatieontwikkelingen (2030) zodat de Rechtspraak toekomstbestendig is en kan inspelen op nieuwe ontwikkelingen. Ook wordt er verder geïnvesteerd in de leidinggevenden, de wijze waarop zij zijn gepositioneerd en hoe zij worden ondersteund. Leidinggevend talent wordt in kaart gebracht en samenwerking en uitwisseling wordt gestimuleerd.

Binden en boeien

Om de kwaliteit van het rechtspreken hoog te houden, alle rechtszaken de komende jaren te kunnen blijven behandelen en de organisatie goed te laten functioneren, is het essentieel om betrokken en vakbekwame medewerkers aan te trekken, hen te behouden en hen in staat te stellen om zich te ontwikkelen. In 2024 gaat de Rechtspraak door met diverse projecten op het gebied van arbeidsmarktbeleid en – communicatie, loopbaanbeleid en een traineeship voor jonge juristen. Daarnaast zal er verder worden geïnvesteerd in de HR-functie binnen de Rechtspraak. Dit zodat medewerkers én potentiële sollicitanten de Rechtspraak ervaren als een aantrekkelijke en goede werkgever, vacatures snel worden vervuld en medewerkers zich langdurig aan de Rechtspraak verbinden. Ook wordt er

verder gewerkt aan het vergroten van de diversiteit en inclusie binnen de organisatie, van bewustwording naar concrete doelen en realisatie.

3.2. Aanvullende middelen uit het prijsakkoord voor 2024

Met het gesloten prijsakkoord 2023–2025 is er voor de Rechtspraak extra geld beschikbaar gekomen in de vorm van een aantal oplopende financiële reeksen. Voor 2024 zal wederom een extra deel van deze aanvullende middelen beschikbaar komen. Hieronder zullen de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van 2023 worden benoemd.

Er is voor het versterken van de personele capaciteit in 2024 meer budget beschikbaar gesteld dan in 2023. Deze extra middelen zijn nodig om het rechterstekort terug te dringen. Er wordt door de Rechtspraak met name ingezet op het werven en opleiding van meer nieuwe rechters. Maar daarnaast ook door het vaker inzetten van rechter-plaatsvervangers en het tijdelijk versterken van de juridische ondersteuning. De extra middelen voor het versterken van de personele capaciteit zijn geheel ten gunste gekomen van de zaakstarieven 2024. Ten opzichte van 2023 is via deze weg ruim € 6 mln. exclusief loon- en prijsbijstelling aan extra middelen uit het prijsakkoord aan de zaakstarieven toegevoegd.

Daarnaast komt er uit het prijsakkoord een aanzienlijk bedrag beschikbaar voor de Rechtspraak om te investeren in digitalisering en innovatie. Dit omvat niet alleen de implementatie van Digitale Toegang (DT) en Digitaal Werken (DWD), maar ook vernieuwing van het primaire processysteem voor straf (GPS), civiel/bestuur (Civiel, Berber, etc.) en het online houden van zittingen. Daarnaast is geld toegekend om in te zetten op het duurzaam beheren en onderhouden van de recente investeringen in de strafrechtketen, DT en DWD. Tot slot is een deel van deze extra middelen bedoeld om tegemoet te komen aan de stijging van de kosten als gevolg van de forse toename in het gebruik van infrastructuur en cyberbedreigingen. Voor 2024 wordt het budget van IVO verhoogd met extra middelen ter hoogte van € 9,4 mln.

De Rechtspraak tracht op diverse actuele thema's toegang tot de rechter zo laagdrempelig mogelijk te houden en tot een échte oplossing van het geschil te komen. Voor maatschappelijk effectieve rechtspraak, waarbij door middel van innovatieve projecten de Rechtspraak zo goed mogelijk aansluit bij de behoeften van rechtzoekenden, zal in 2024 extra budget beschikbaar komen. Het bedrag dat hierin aanvulling op het reeds beschikbaar gestelde budget aan toegevoegd wordt bedraagt bijna € 2 mln.

Tot slot komen er in 2024 aanvullende middelen beschikbaar voor een verdere intensivering van wijkrechtspraak. In 2024 zal voor wijkgerichte inzet van de rechtspraak € 2,5 mln. extra aan het budget worden toegevoegd.

4. Productiegerelateerde bijdrage

4.1. Wijze van berekening

De financiering van de Rechtspraak door het Ministerie van JenV is voor ongeveer 60% gebaseerd op het aantal rechtszaken.

De capaciteitsbehoefte en het productievoorstel hebben conform het Besluit financiering rechtspraak 2005 als basis de verwachte instroom volgens de meest recente ketenprognoses. Daarmee is dit ook de basis voor de productiegerelateerde bijdrage aan de Rechtspraak.

Betrouwbare instroomramingen

De in dit begrotingsvoorstel opgenomen capaciteitsbehoefte voor de behandeling van strafzaken, bestuurszaken en civiele zaken is gebaseerd op de door het Ministerie van JenV opgestelde meerjarenprognose van de capaciteitsbehoefte in de justitiële ketens op basis van het Prognosemodel Justitiële Ketens (PMJ). De prognose van de capaciteitsbehoefte voor de behandeling van vreemdelingenzaken is gebaseerd op de Meerjaren Productie Prognose (MPP) in de vreemdelingenketen.

De PMJ-prognoses zijn gebaseerd op econometrische modellen, waarbij gebruik is gemaakt van in het verleden gevonden verbanden tussen externe ontwikkelingen (demografische, economische en maatschappelijke) en ontwikkelingen in de verschillende justitieketens. De externe ontwikkelingen zijn onder andere de ontwikkeling van de omvang van de beroepsbevolking, de koopkrachtontwikkeling, het gemiddeld inkomen, de uitkeringen, de ontwikkeling van de bruto toegevoegde waarde en de collectieve lastendruk. De prognoses hiervan zijn ontleend aan diverse publicaties van het Centraal Planbureau (CPB), zie de PMJ-rapporten van het WODC en de Raad voor de rechtspraak voor meer informatie over het PMJ en de gebruikte CBP-publicaties³.

Het Ministerie van JenV maakt samen met de ketenpartners in de vreemdelingenketen de MPP. Deze prognose geeft een beeld van de mogelijke instroom van asielzoekers, het ketenproces van Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) en Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V), en de uitstroom naar gemeenten. Op basis van de beschikbare informatie van de asielinstroom stelt de IND periodiek een productieplan op waarbij rekening wordt gehouden met instroom, voorraad en prioritering binnen het totaal van alle te behandelen procedures. Het productieplan van de IND wordt verwerkt in de MPP en daarmee worden twee keer per jaar prognoses van in- en uitstroom van de rechtbanken gedaan.

Naast de beleidsneutrale raming van rechtszaken worden in het PMJ en de MPP ook verwachte gevolgen in aantallen zaken van nieuwe wet- en regelgeving en beleid meegenomen. Voor de Rechtspraak zijn die effecten over het algemeen gebaseerd op ex-ante evaluaties die in het kader van de wetgevingsadvisering tot stand zijn gekomen. Een extra element in de prognoses betreft een extra aantal zaken die aan de prognoses voor strafzaken bij de rechtbanken en hoven zijn toegevoegd om de zogenaamde OM/ZM werkwijze te financieren (zwaardere zaken door meer OM strafbeschikkingen).

³ PMJ rapporten en Kamerbrief over PMJ ramingen tot en met 2028 | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

De PMJ-prognoses zijn vastgesteld in december 2022. De op dat moment beschikbare economische en demografische prognoses van het CPB en CBS zijn gebruikt voor het opstellen van de prognoses.

Verwachte ontwikkeling van de capaciteitsbehoefte in de periode 2023–2028

Volgens de laatste PMJ-prognoses en MPP zal de totale capaciteitsbehoefte in aantal zaken bij de Rechtspraak in 2024 en 2025 iets stijgen ten opzichte van het jaar ervoor, dit komt mede door de extra verwachte zaken door de verlaging van het griffierecht. Na 2025 blijft de capaciteitsbehoefte redelijk stabiel.

Tabel 2 Productie conform meerjarenprognose (aantallen producten)

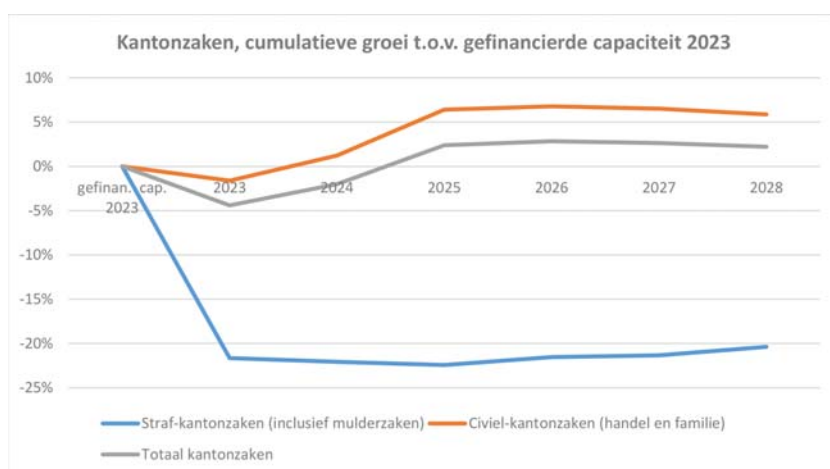
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Rechtbank Handel	49.228	49.853	52.412	52.696	52.700	52.651
Rechtbank Familie	174.778	177.972	182.658	186.658	190.883	195.337
Rechtbank Bestuur	32.710	32.630	33.454	33.586	33.674	33.717
Rechtbank Straf	174.604	173.834	173.736	161.942	162.090	162.265
Rechtbank Kanton	882.511	904.496	945.231	949.400	947.517	943.616
Rechtbank VK	36.280	34.830	35.700	36.100	36.360	36.360
Rechtbank Belasting	28.683	28.869	31.442	31.296	31.570	31.785
Totaal rechtbanken	1.378.794	1.402.484	1.454.633	1.451.678	1.454.794	1.455.731
Gerechtshof Handel	6.114	6.014	6.184	6.190	6.237	6.197
Gerechtshof Familie	4.675	5.243	5.363	5.429	5.497	5.563
Gerechtshof Straf	34.144	34.149	34.151	28.712	28.714	28.716
Gerechtshof Belasting	8.914	9.014	9.066	9.096	9.008	9.094
Totaal gerechtshoven	53.847	54.420	54.764	49.427	49.456	49.570
Centrale Raad van beroep (CRvB)	4.515	4.043	4.001	3.928	3.978	4.018
Totalen rechtbanken, gerechtshoven en CRvB	1.437.156	1.460.947	1.513.398	1.505.033	1.508.228	1.509.319

Kantonzaken (civiel en straf)

De prognose van civiel kantonzaken ligt voor 2023 twee procent onder de gefinancierde capaciteit. In 2024 stijgt naar verwachting het aantal civiele kantonzaken, waardoor het aantal zaken iets boven de gefinancierde capaciteit 2023 uitkomt. Ook in 2025 stijgt het aantal zaken nog iets waarna het aantal zaken stabiel blijft. De verwachte stijging in 2024 en 2025 komt deels door de verlaging van de griffierechten.

De prognose van straf kantonzaken ligt in 2023 en 2024 22 procent onder de gefinancierde capaciteit. Dit komt doordat de gefinancierde capaciteit hoog lag in vergelijking met het aantal kantonzaken in de jaren ervoor. De jaren daarna blijft het aantal straf kantonzaken naar verwachting stabiel.

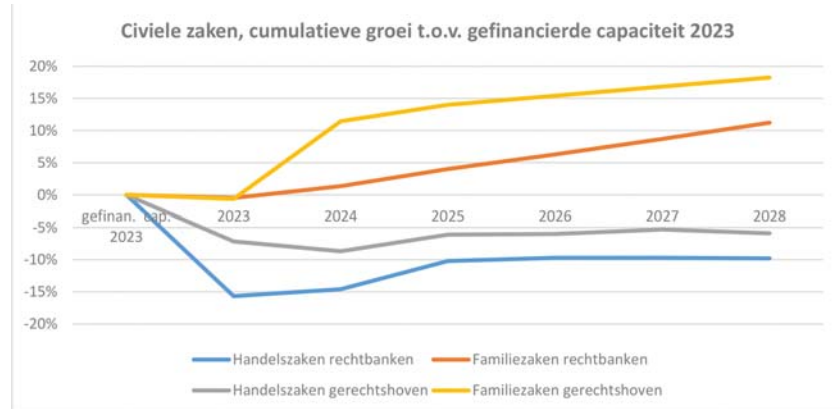
Voor het totaal aantal kantonzaken (civiele zaken als strafzaken) komt de prognose in 2023 vier procent lager uit dan de gefinancierde capaciteit in 2023 en in 2024 twee procent lager.

Civielrechtelijke zaken (handel en familie) rechtbanken en hoven

De prognose van het aantal handelszaken bij zowel de rechtbanken als hoven komt in 2023 en 2024 onder de gefinancierde capaciteit 2023 uit. Dit komt door een lagere instroom in 2022 dan verwacht. In 2025 stijgt het aantal zaken naar verwachting, vooral bij de rechtbanken, grotendeels door verlaging griffierecht, waarna het aantal zaken naar verwachting stabiel blijft.

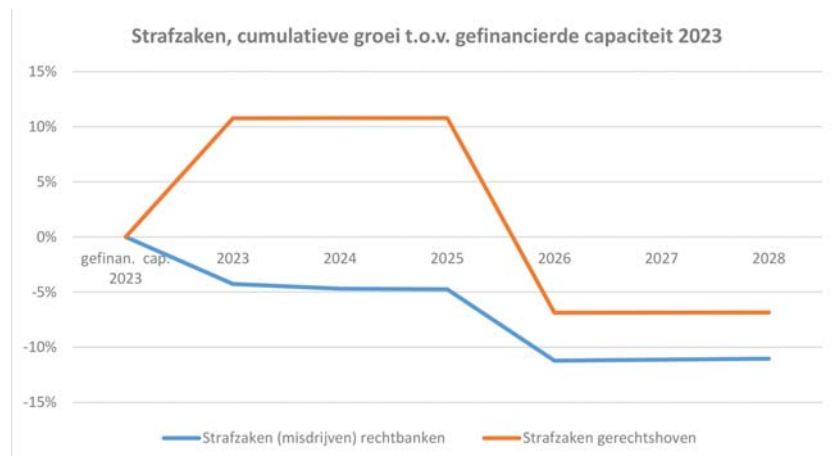
Het aantal familiezaken bij de rechtbanken als de hoven is in 2023 ongeveer gelijk aan de gefinancierde capaciteit. De prognose is dat het aantal familiezaken bij de rechtbanken en de hoven de komende jaren gaat stijgen, door verschillende demografische factoren.

Strafzaken rechtbanken en hoven

De prognose van het aantal strafzaken bij rechtbanken ligt in 2023–2025 boven de gefinancierde capaciteit 2023, dit komt omdat er in de PMJ-prognoses extra zaken zijn toegevoegd om de zogenaamde OM/ZM-werkwijze te financieren (zwaardere zaken door meer OM-strafbeschikkingen). Het aantal Mulderzaken in 2024 stijgt met 50%-100% t.o.v. 2023. De verwachting is dat er tussen de 75.000 en 100.000 zaken te behandelen zijn. Vanaf 2026 daalt de prognose omdat er geen extra zaken meer zijn opgenomen in PMJ om de OM/ZM-werkwijze te financieren.

De prognose van het aantal zaken bij de hoven ligt in 2023–2025 iets onder de gefinancierde capaciteit 2023, ondanks dat hier ook extra zaken zijn opgenomen om de zogenaamde OM/ZM-werkwijze te financieren. Ook de prognose van het aantal zaken bij de hoven daalt vanaf 2026 omdat er geen extra zaken meer zijn opgenomen in PMJ om de OM/ZM-werkwijze te financieren.

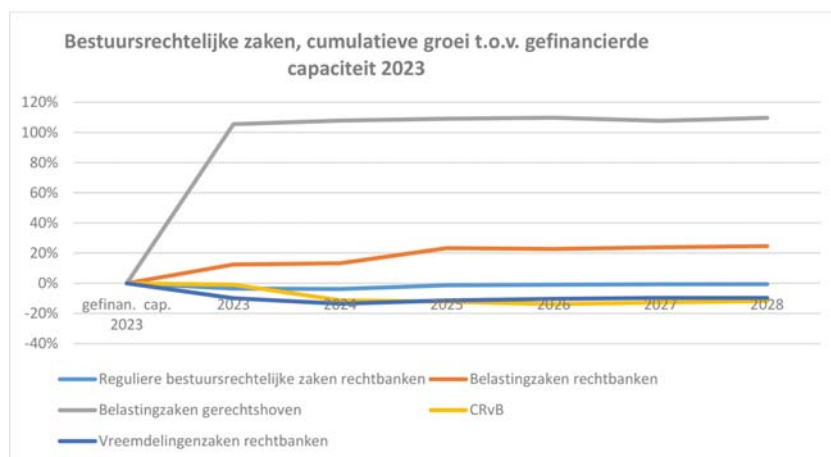

Bestuursrechtelijke en vreemdelingen zaken

Voor de regulier bestuursrechtelijke zaken (dit zijn bestuursrechtelijke zaken met uitzondering van belasting- en vreemdelingenzaken) bij de rechtbanken en zaken bij het CRvB ligt de prognose van het aantal zaken in 2023 iets onder de gefinancierde capaciteit 2023. De prognose is dat het aantal regulier bestuursrechtelijke zaken bij de rechtbanken stabiel blijft en bij het CRvB in 2024 daalt, waarna het aantal ook stabiel blijft.

De prognose van belastingzaken bij de rechtbanken ligt hoger dan de gefinancierde capaciteit in 2023. In 2025 stijgt het aantal zaken, voornamelijk door verlaging van het griffierecht. De prognose van belastingzaken bij de hoven ligt ver boven de gefinancierde capaciteit, dit komt door een forse groei van de instroom van zaken, vnl. bpm- (belasting personen en motorvoertuigen) zaken in 2022.

Het aantal vreemdelingenzaken dat de Rechtspraak verwacht af te doen in 2023 ligt onder het aantal gefinancierde zaken 2023. De verwachting is dat het aantal vreemdelingen zaken dat in 2024 zal worden afgedaan nog iets lager ligt. Vanaf 2025 blijft het verwachte aantal zaken redelijk stabiel.

4.2. Budgettaire consequenties productiegerelateerde bijdrage

In onderstaande tabel worden per productgroep de verschillen tussen de benodigde middelen en de huidige productiegerelateerde bijdrage weergegeven. De productieaantallen conform de meerjarenprognoses liggen hieraan ten grondslag.

**Tabel 3 Productie conform meerjarenprognose
Mutatie PMJ MPP-2023 in euro's**

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Rechtbank Handel	11.974.380	11.483.459	10.094.793	9.985.617	9.552.907	9.618.146
Rechtbank Familie	- 366.966	- 971.477	- 595.035	- 1.497.342	- 3.054.543	- 5.029.420
Rechtbank Bestuur	- 2.004.718	1.987.414	4.335.257	4.360.521	4.070.830	3.998.407
Rechtbank Straf	- 6.475.139	5.512.010	4.931.755	14.436.698	14.196.534	14.049.581
Rechtbank Kanton	- 4.998.083	2.949.684	328.666	- 54.571	- 788.054	- 304.233
Rechtbank Belasting	- 3.072.256	- 4.551.820	- 6.986.833	- 7.500.859	- 7.974.742	- 8.185.247
Totaal rechtbanken	- 4.942.780	16.409.271	12.108.603	19.730.064	16.002.933	14.147.234
Gerechtshof Handel	2.226.463	2.709.723	2.772.071	2.992.685	2.867.990	3.059.829
Gerechtshof Familie	105.691	- 1.814.051	- 1.661.101	- 1.764.253	- 2.009.684	- 2.244.443
Gerechtshof Straf	- 4.731.222	- 4.449.411	- 4.391.645	3.507.828	3.532.379	3.529.490
Gerechtshof Belasting	- 11.351.685	- 13.704.534	- 13.744.863	- 13.911.223	- 13.810.399	- 14.027.171
Totaal gerechtshoven	- 13.750.753	- 17.258.272	- 17.025.539	- 9.174.963	- 9.419.714	- 9.682.295
Centrale Raad van Beroep (CRvB)	- 139.381	- 215.077	142.282	853.690	655.157	522.802
Totalen rechtbanken, gerechtshoven en CRvB	- 18.832.914	- 1.064.078	- 4.774.655	11.408.790	7.238.376	4.987.741
Rechtbank VK	- 8.583.961	- 20.000.000	- 40.000.000	- 40.000.000	0	0

5. Bijdrage voor gerechtskosten

De gerechtskosten in civiele en bestuurlijke zaken zijn conform het Bfr 2005 voor rekening van de gerechten. Het gaat onder andere om kosten voor getuigen, tolken en vertalers en deskundigen. De rechtspraak ontvangt hiervoor een bijdrage.

**Tabel 4 mutatie bijdrage gerechtskosten conform systematiek BFR 2005
x € 1.000**

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Gerechtskosten	2.910	2.902	3.012	3.027	3.039	3.045
JenV-begroting 2023	3.311	3.191	3.041	2.986	2.962	2.962
Verschil t.o.v. begroting JenV 2023	401	289	29	- 41	- 77	- 83

6. Bijdrage voor overige kosten

De bijdrage voor overige kosten is opgebouwd uit bedragen voor vaste kosten van ondersteunde processen, megazaken in het strafrecht, het CBb en bijzondere kamers. De bijdrage is een vast bedrag dat niet afhankelijk is van het aantal zaken.

6.1. Vaste kosten

De vaste kosten worden lumpsum gefinancierd en maken ongeveer 40% van de totale bijdrage uit. Deze bijdrage is onder andere bedoeld voor lokale en landelijke ondersteunende processen, huisvesting, ICT en opleidingen. Voor de jaren 2024 en verder gaat dit om ongeveer € 585 mln.

6.2. Megazaken in het strafrecht

Megazaken in het strafrecht zijn grote zaken die zoveel tijd en capaciteit kosten dat toepassing van de normale kostprijzen voor strafzaken niet passend is. Bij de rechtbanken wordt in 2024 uitgegaan van ongeveer 4.558 megazittingsuren en bij de gerechtshoven van ongeveer 2.216.

De rechtbank Den Haag en het gerechtshof Den Haag zijn exclusief bevoegd om zaken die voortkomen uit de Wet internationale misdrijven (WIM) te behandelen. Deze zaken vragen om andere kennis en een andere voorbereiding dan de «normale» megazaken. Zo moet voor deze zaken inzicht worden verkregen in verdragsrecht, recht van internationale organisaties en tribunalen ter zake van diverse leerstukken en internationale verdragen.

Tabel 5 Budgettaire gevolgen raming megazaken
x € 1.000

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Megazaken rechtbanken	14.451	14.451	14.451	14.451	14.451	14.451
Megazaken gerechtshoven	8.968	8.968	8.968	8.968	8.968	8.968
WIM-zaken hof Den Haag	1.127	1.127	1.127	1.127	1.127	1.127
WIM-zaken rb Den Haag	1.761	1.761	1.761	1.761	1.761	1.761
EOM	528	528	528	528	528	528
Totaal begrotingsvoorstel 2024	26.835	26.835	26.835	26.835	26.835	26.835
JenV-begroting 2023	21.022	21.042	21.182	21.224	21.248	21.248
Verschil t.o.v. JenV-begroting 2023	- 5.813	- 5.793	- 5.653	- 5.611	- 5.587	- 5.587

6.3. College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb)

Het CBb is de hoogste rechter op het gebied van het economisch bestuursrecht en geeft leiding aan de rechtspraak op belangrijke terreinen. Het CBb behandelt zaken over bijvoorbeeld economische en landbouw-subsidies, regulering van markten, vervoer, meststoffen, dierenwelzijn, voedselkwaliteit, gezondheidsrecht, financieel toezicht, consumentenbescherming, mededingingsrecht en accountantstuchtrecht. In veel zaken speelt het recht van de Europese Unie een rol. Het CBb is daarmee een gespecialiseerde economische en Europeesrechtelijke bestuursrechter.

Vanaf eind 2016 is het CBb geconfronteerd met een fors hogere instroom van landbouwzaken. Daarvoor heeft LNV geld beschikbaar gesteld aan JenV ten behoeve van het CBb. Dat is in de begroting verwerkt. Verder is er sprake van een forse instroom van zaken op grond van de coronasteun-regelingen. EZK stelt vanaf 2023 voor 5 jaar geld beschikbaar aan de Rechtspraak via JenV ten behoeve hiervan.

Daarnaast zijn er verscheidene wetsvoorstellen en beleidsintensiveringen in verschillende stadia van besluitvorming met te verwachten werklastgevolgen voor het CBb. Wanneer geïmplementeerd, is het van belang dat deze gevolgen gecompenseerd worden.

Tabel 6 Budgettaire gevolgen van de raming CBb
x € 1.000

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal begrotingsvoorstel 2024	10.965	13.142	11.464	11.214	10.787	8.787
JenV-begroting 2023	10.390	10.817	8.639	8.639	8.212	8.212
Verschil t.o.v. JenV-begroting 2023	– 575	– 2.325	– 2.825	– 2.575	– 2.575	– 575

6.4. Bijzondere kamers

Bij de bijzondere kamers gaat het om specifieke kamers van gerechten die, met uitsluiting van andere gerechten, bij wet bevoegd zijn verklaard om bepaalde zaken te behandelen. Deze worden lumpsum gefinancierd. Het gaat om de douanekamer (rechtbank Noord-Holland, gerechtshof Amsterdam), de Ondernemingskamer (gerechtshof Amsterdam), de kamer voor het kwekersrecht (gerechtshof Den Haag), de octrooikamer (rechtbank Den Haag, gerechtshof Den Haag), de merkenwetkamer (gerechtshof Den Haag), zaken in verband met de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Mulderzaken bij het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden), adviezen ingevolge de Wet overdracht tenuitvoerlegging (WOTS, gerechtshof Arnhem-Leeuwarden), de Centrale Grondkamer (gerechtshof Arnhem-Leeuwarden), de kamer voor bijzondere competentiezaken bestuurszaken (OPTA/NMA, rechtbank Rotterdam), de maritieme kamer (rechtbank Rotterdam), de liaisonrechter (rechtbank Den Haag) en de raden penitenciaire kamer (gerechtshof Arnhem-Leeuwarden).

Vanuit de bijdrage voor de bijzondere kamers worden ook het Adviescollege Levenslanggestraften (gerechtshof Arnhem-Leeuwarden) en Octrooizaken Benelux (gerechtshof Den Haag) bekostigd.

De Rechtspraak ontvangt tot slot jaarlijks een bijdrage van het Ministerie van JenV voor de Netherlands Commercial Court (NCC, rechtbank Amsterdam) en de Netherlands Commercial Court of Appeal (NCCA, gerechtshof Amsterdam).

Tabel 7 Budgettaire gevolgen van de raming Bijzondere kamers Rechtspraak
x € 1.000

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijzondere Kamers	13.775	13.888	13.905	13.905	13.905	13.905
Netherlands Commercial Court	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	900
Totaal begrotingsvoorstel 2024	14.775	14.888	14.905	14.905	14.905	14.805
JenV-begroting 2023	13.143	13.143	13.143	13.143	13.143	13.143
Verschil t.o.v. JenV-begroting 2023	– 1.632	– 1.745	– 1.762	– 1.762	– 1.762	– 1.662

7. Taken niet-Bfr 2005

De Rechtspraak voert een aantal activiteiten uit voor het Ministerie van JenV die niet bij rechtspraak in de zin van de Wet op de Rechterlijke Organisatie (WRO) behoren en ontvangt middelen om de kosten hiervan te dekken.

Tabel 8 Budgettaire gevolgen van de raming Taken niet-Bfr 2005

x € 1.000

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tuchtrecht	3.659	3.689	3.693	3.693	3.693	3.693
Secretariaten Commissie van Toezicht	6.489	6.571	6.571	6.571	6.571	6.571
Overig	57	58	58	58	58	58
Totaal begrotingsvoorstel 2024	10.205	10.318	10.322	10.322	10.322	10.322
JenV-begroting 2023	9.736	9.736	9.736	9.736	9.736	9.736
Verschil t.o.v. JenV-begroting 2023	- 469	- 582	- 586	- 586	- 586	- 586

Tuchtrecht

Bij tuchtrecht gaat het om de kosten die gerechten maken voor tuchtcolleges.

Tuchtcolleges in eerste aanleg, zoals de raden van discipline (advocatuur), de kamers voor het notariaat en de kamer voor gerechtsdeurwaarders, zijn zelfstandige colleges die veelal voor de bemensing, de huisvesting of de plaats van zaakbehandeling grotendeels van een gerecht afhankelijk zijn. De bepalingen over bekostiging van de Wet op de rechterlijke organisatie en het Bfr 2005 zijn op deze colleges niet van toepassing. Met de gerechten die het aangaat worden, buiten de Raad voor de rechtspraak om, afspraken gemaakt. De bedragen worden overeengekomen tussen de desbetreffende gerechten en de tuchtcolleges die vallen onder de beleidsverantwoordelijkheid van het Ministerie van JenV.

Secretariaten van de Commissies van Toezicht voor het gevangeniswezen

De gerechten verrichten ten behoeve van de Commissies van Toezicht (CvT) voor het gevangeniswezen secretariaatswerkzaamheden in het kader van de behandeling van klachten van gedetineerden. Deze werkzaamheden wordt volledig door de opdrachtgever (Ministerie van JenV) gefinancierd. De kosten van de secretariaten van de Commissies van Toezicht worden geraamd op basis van het aantal klachten, grieven en de gerealiseerde kosten. De totaal geraamde kosten komen uit op € 6,5 mln. Dit bedrag is inclusief de structurele overheveling van het kenniscentrum CvT's aan de rechtbank Midden-Nederland. Door stijging van het aantal klachten en grieven stijgen ook de kosten voor de secretariaten van de Commissies van Toezicht.

Overig

Binnen de Rechtspraak zijn er enkele instituties die een geoormerkte bijdrage ontvangen. Hierbij gaat het om opleidingen voor het kenniscentrum van The International Association of Refugee and Migration Judges (IARMJ, (rechtbank Noord-Holland), het Centraal Intakebureau Vreemdelingenzaken (rechtbank Den Haag) en het landelijk kwaliteitsbureau Curatoren, Beschermingsbewindvoerders en Mentoren (CBM) bij de rechtbank Oost-Brabant.

8. Aanvraag leenfaciliteit

Voor investeringen maakt de Rechtspraak gebruik van de leenfaciliteit bij het Ministerie van Financiën. De huidige verwachting is dat vanaf 2024 gemiddeld een jaarlijks leenplafond van € 24 miljoen nodig is. Op grond van de meerjarige investeringsplannen uit de jaarplannen 2023 van de gerechten, het Bureau van de Raad voor de rechtspraak en de landelijke diensten IV-organisatie, SSR en het Landelijk Dienstencentrum voor de Rechtspraak (LDCR) ontstaat het volgende beroep op de leenfaciliteit.

Tabel 9 Aanvraag leenfaciliteit
x € 1.000

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aanvraag leenfaciliteit	29.720	24.000	24.000	24.000	24.000	24.000

De Rechtspraak investeert in het realiseren van digitale toegankelijkheid met de uitvoering van het project Digitale Toegang Civiel en Bestuur (project DT CB). Voor het verhogen van het niveau van informatiebeveiliging binnen de Rechtspraak wordt geïnvesteerd in het netwerk en opslag. Daarnaast wordt volop geïnvesteerd in de IT-basisvoorzieningen voor de gerechten (digitale werkplek/laptops, telehoren/videoconferentie, digitale zittingszalen).

9. Ontwikkeling eigen vermogen

Na toepassing van de hardheidsclausule voor wat betreft minderwerk naar aanleiding van afspraken rondom de OM/ZM-werkwijze, alsmede duidelijk achterblijvende instroom bij de prognoses en afspraken in 2022, heeft de Rechtspraak in 2022 een resultaat geboekt van minus € 0,7 mln. Dit is als vordering op de balans van de Rechtspraak opgenomen. Hierdoor is het eigen vermogen van de Rechtspraak per eind 2022 nihil. Op basis van de thans bekende gegevens is de inschatting dat over 2023 een resultaat van € 35 mln. wordt behaald. Dit komt vooral door incidentele meevallers binnen de loon- en prijscompensatie en de huisvestingskosten.

Tabel 10 Opbouw eigen vermogen Rechtspraak
x € 1.000

	2022	2023	2024
Eigen vermogen per 1-1	0	0	35.000
(prognose) resultaat	- 715	35.000	0
Eigen vermogen per 31-12	- 715	35.000	35.000
Aanzuivering eigen vermogen (vordering)	715	0	0
	2022	2023	2024
Eigen vermogen per 1-1	0	35.000	35.000

10. Doorlooptijden

De doorlooptijd is gedefinieerd als de totale tijd in dagen die verstrijkt tussen het instromen en het uitstromen van een zaak bij een gerechtelijke instantie. De Rechtspraak heeft in 2020 nieuwe (maximum)normen ontwikkeld voor doorlooptijden, dit worden «de standaarden» genoemd. De methodiek van normpercentages (X procent van de zaken binnen X dagen) is verlaten. Er wordt nu voor het overgrote deel gewerkt met een maximum voor het aantal dagen per zaakstroom. Het streven is dat alle zaken binnen deze standaard worden afgehandeld. De nieuwe methodiek maakt interne sturing eenvoudiger en maakt duidelijker wat rechtszoekenden kunnen verwachten.

Voor de interne sturing worden inmiddels zo'n 70 standaarden voor (hoofd)zaakstromen onderscheiden. De verantwoording in het jaarverslag vindt plaats per rechtsgebied, met nadere specificatie voor een tweetal zaakstroomgroepen onder bestuur (zie tabel 11). In de tabel wordt het percentage zaken weergegeven dat is uitgestroomd binnen de genormeerde doorlooptijd in 2022. Het streven is om over de hele linie elk jaar vooruitgang te boeken in het percentage zaken dat binnen de normtijd wordt afgehandeld.

Tabel 11 Percentage zaken uitgestroomd binnen de genormeerde doorlooptijd

Rechtsgebied	realisatie 2022
Bestuur breed	
Rechtbanken	23%
<i>waarvan Belasting¹</i>	14%
<i>waarvan Vreemdelingenkamer¹</i>	47%
Gerechtshoven (belastingzaken)	24%
CBb	12%
CRvB	9%
Familie- en jeugdrecht	
Rechtbanken	67%
Gerechtshoven	37%
Handel, inclusief handel kanton	
Rechtbanken	76%
Gerechtshoven	27%
Strafrecht	
Rechtbanken	34%
Gerechtshoven	25%
Toezicht (CBM² en insolventies)	
Rechtbanken	52%

¹ Exclusief kennelijke uitspraken en verzet, deze vallen in een aparte zaakstroomgroep

² CBM: curatele, bewindvoering en mentorschap

Nog tot en met 2025 werken de gerechten met het programma tijdige rechtspraak samen om het afhandelen van zaken binnen de doorlooptijdstandaarden waar te kunnen maken. Bij inzet op het wegwerken van oudere werkvoorraad in de gerechten zal in eerste instantie nog een

negatief effect hebben op het percentage zaken dat binnen doorlooptijdstandaard uitstroomt. Ook is de aanwezigheid van voldoende rechterlijke capaciteit een belangrijke randvoorwaarde voor het kunnen halen van de doorlooptijdstandaarden.

